

Petter Gjersvik (f. 1952) er medisinsk redaktør i Tidsskriftet. Han er hudlege, dr.med. og førsteamanuensis ved Institutt for klinisk medisin, Oslo universitetssykehus.

Foto Einar Nilsen

Tatoveringer er identitet, mote og estetikk. Kroppsdekorerer speiler vår tid – fri, mangfoldig og i endring

Huden som lerret

Tatoveringens historie er lang (1). I moderne tid var tatoveringer lenge forbundet med sjøfolk som i edru eller alkoholpåvirket tilstand ble prydet med maritime motiver – med eller uten navnet på kjæresten der hjemme – på arm, skulder eller bryst. Slike tatoveringer ble ofte båret som et tegn på yrkesstolthet, men noen angret og ønsket å skjule eller fjerne disse tegnene på ungdommelig utskjelning. I 1980-årene brukte punkere og andre ungdomsopprørere tatoveringer for å markere sin protest mot det etablerte samfunn. Tatovering ble etter hvert også vanlig i andre subkulturer, bl.a. i hardrock- og MC-miljøer. Identitetsdanning er ofte gruppebasert – et individ etablerer sin identitet ved å kategorisere seg selv og andre (2). Tatovering var – og er fortsatt – en måte å vise sin identitet, sin tilhørighet og sin avstand til andre på (3).

Lenge var altså tatovering en markør for marginale eller marginaliserte grupper, men i løpet av de siste årene er tatovering blitt vanlig utover slike grupper, særlig blant unge. Dette har skjedd godt hjulpet av kjendiser innen populærmusikk og internasjonal toppidrett med iøynefallende tatoveringer over store kroppsflater. «Vanlige» folk, også veltilpasset «normal» ungdom, lar seg nå tatovere – rett og slett fordi de synes det er dekorativt og vakkert. Tatovering er blitt «mainstream». Tatovering er ikke lenger stigmatiserende – det er blitt mote.

Tatovering har medisinsk interesse av mange grunner. Det kan gi en rekke medisinske komplikasjoner, bl.a. infeksjoner, kontaktallergi og hypertrofiske arr (3–5). Tatovering kan være en indikator på risikoatferd og bør alltid noteres som et objektivt funn ved klinisk undersøkelse. I vårt møte med pasienter, særlig unge, må kroppsdekorerer tolkes, anerkjennes og respekteres som en form for identitetsmarkering – også risikoatferd kan ha en identitetsgivende funksjon (6). Noen søker lege for å få fjernet tatoveringer. Små tatoveringer kan fjernes kirurgisk eller med ulike typer lasere, men resultatet er sjelden fullgodt (3, 7). En medisinsk begrunnet bruk er å tatovere en alvorlig diagnose, for eksempel *Diabetes type 1*, på underarmen for å sikre seg at tilstanden blir erkjent i nødstilfeller (8).

De siste 10–12 årene er det publisert flere studier som viser at det kan hefte noe ved ungdom som tatoverer seg. I en norsk studie skilte unge tenåringer med tatoveringer og piercing seg fra andre ved hyppigere beruselse, røyking og nærhet til narkotikamiljøer (6). I en spørreundersøkelse blant voksne i USA var tatovering og piercing assosiert med hyppigere bruk av rusmidler, tidligere fengselsstraff og lav religiøs tilknytning (9). I et stort og representativt utvalg av voksne australiere, der rundt 30 % av kvinnene i 20-årene hadde tatovering, var tatovering assosiert med røyking, cannabisbruk (kun hos kvinner) og mange seksualpartnere (10). Slike studier tyder på at kroppsdekorerer fortsatt er assosiert med risikoatferd og svakere sosial integrasjon. Fremtidige studier vil kunne si noe om hvorvidt sammenhengen vil bli svakere med årene.

Selv om tatovering er blitt vanlig og alminneliggjort, er tatoveringens psykologi fortsatt like komplisert (1, 2, 6). Paradoksalt nok kan tatovering være motivert like mye av et ønske om å være individuell som av ønsket om å tilhøre en gruppe – man markerer både særpreg og konformitet på én gang. Forsatt dreier det seg om å kommunisere – identitet, attraktivitet, kreativitet, estetikk. Individet i det moderne samfunn er i stor grad fristilt fra kulturelt gitte identitetskategorier – vår identitet er ikke lenger fastsatt av våre foreldres sosiale status eller det fellesskapet vi er født inn i (2). Vi må selv velge identitet. Vi må skape oss selv. Da er kroppen og andres bilde av en selv viktig for selvpoppfatningen. Livsstil, utseende, klesvalg og tatovering blir viktige identitetsmarkører. Unge jøder får tatovert inn bestefarens fangenummer fra nazistenes konsentrasjonsleire fra den annen verdenskrig for å holde minnet om holocaust ved like (11). Tatoveringer blir analysert av sosialantropologer, medieforskere og til og med kunsthistorikere (12). Tiden har altså gitt oss nye tatoveringsbilder, nye brukergrupper og nye måter å betrakte tatoveringer på. Tatovering er fortsatt identitet og kommunikasjon, men det kan også være kunst.

Kroppsdekorerer speiler vår tid – fri, mangfoldig og under stadig endring. Tatovering er ikke lenger (bare) sjøfolk, punk og opprør – det er (også) mote, estetikk og kunst. Som leger må vi lære oss å betrakte tatoveringer som mer enn risikoatferd og sosial stigmatisering.

Litteratur

1. Carlsen T. Tatovering som meningsdannelse. Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 1802–3.
2. Vik LJ, Breidablik HJ, Ekeland TJ et al. Kroppsdekorerer, helse og identitetsutvikling. Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 960–2.
3. Gjersvik PJ. Tatovering – en kulturell uttrykksform. Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 1953.
4. Cuyper CD, Perez-Cotapos ML, red. Dermatological complications with body art. Heidelberg: Springer, 2010.
5. LeBlanc PM, Hollinger KA, Klontz KC. Tattoo ink-related infections—awareness, diagnosis, reporting, and prevention. N Engl J Med 2012; 367: 985–7.
6. Meland E, Breidablik HJ, Vik LJ et al. Tenåringer med piercing og tatovering. Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 1760–3.
7. Choudhary S, Elsaie ML, Leiva A et al. Lasers for tattoo removal: a review. Lasers Med Sci 2010; 25: 619–27.
8. Chadwick S, Shah M. Tattoos: ancient body art may assist in medical emergencies. Eur J Pediatr 2013. E-publisert 15.2.
9. Laumann AE, Derick AJ. Tattoos and body piercings in the United States: a national data set. J Am Acad Dermatol 2006; 55: 413–21.
10. Heywood W, Patrick K, Smith AMA et al. Who gets tattoos? Demographic and behavioral correlates of ever being tattooed in a representative sample of men and women. Ann Epidemiol 2012; 22: 51–6.
11. Rudoren J. Proudly bearing elders' scars, their skin says «Never forget». The New York Times 30.9.2012. www.nytimes.com/2012/10/01/world/middleeast/with-tattoos-young-israelis-bear-holocaust-scars-of-relatives.html [17.4.2013].
12. Kahn EM. Tattoos' impressions in print and in film. The New York Times 31.1.2013. www.nytimes.com/2013/02/01/arts/design/tattoos-in-more-books-and-films-dog-art-at-william-second.html [17.4.2013].

Engelsk oversettelse på www.tidsskriftet.no